

A tokozások gázszivárgása következményének számítása

ETO 621.38-213.3:533.599.2

A gyártmányokat és azok érzékeny alkatrészeit a környezetből származó légköri szennyezők hatásával szemben védeni kell. A védelem módja a gyártmány (alkatrész) sajátosságaitól — méret, funkció, érzékenység — függően nagyon különböző lehet. A gyártmányok ilyen célú védelmének leggyakoribb módja a tokozás (lemezházban való tömített lezárás, üveg, vagy kerámia tokba helyezés légmentes lezárással, műanyag tokozás stb.).

A tokozás zártsága, tömítettsége a tokozás módjától, a tömítés technológiájától függően ugyancsak nagyon különböző, s bizony időállósága is változó. Az atmoszféra gáznemű szennyezői a tömítéshibákon keresztül bejutnak a tokozással kialakított belső térbe (a gyártmány mikroterébe) és a szóban forgó gyártmány (alkatrész) megbízható üzemét veszélyeztethetik. Hogy kialakul-e kritikus fizikai állapot a mikroterben, az a környezet milyensége mellett a tömítés-hiba milyenségétől, a tömítés-hiba által reprezentált nyílás geometriájától, méreteitől, a nyíláson át végbemenő transzportfolyamat jellegétől függ. Adott környezetből (adott légszennyező esetéből) indulva ki, három alapvető kérdést kell megvizsgálnunk:

a) Meg kell ismernünk az adott gyártmány tömítéshibáját és jellemezni kell azt a rajta keresztül végbemenő anyagtranszport szempontjából;

b) Meg kell ismernünk a nyíláson át végbemenő transzportfolyamat időfüggvényét, amelynek segítségével a mikroter fizikai állapotának változása, kritikus állapotok létrejöttének feltételei számíthatók;

c) Végül meg kell ismernünk a mikroterben levő anyagok, elemek jellemzőinek változását, a változást létrehozó feltételek alakulása és a várható hibamechanizmusok alapján.

Azt mindjárt leszögezhetjük, hogy a kérdések külön-külön is összetettek, továbbá hogy míg az a) és b) kérdést általános jellegűnek lehet tekinteni, a c) kérdés alkatrész-, anyagfüggő, speciális kérdések egész sorát is magába foglalhatja. E cikkben ezért az a) és b) kérdéssel foglalkozunk.

Mielőtt hozzálátnánk a feladat érdemi részéhez, válasszuk meg az „adott környezetet”, pontosabban azt a légszennyezőt, amelynek hatását majd megvizsgáljuk. Minthogy műszaki szempontból a környezeti hatások közül kiemelkedik a légnedvesség hatása, számításainkban a környezeti tényező: a légnedvesség.

A tokozáson levő nyílás, tömítéshiba jellemzése

A tömítés-hiba, a tokozáson levő, a környezet és a mikroter közötti transzportfolyamatot lehetővé tevő nyílás — minthogy nagyon különböző okból származhat — különböző lehet. A nyílás geometriája,

méretei legtöbb esetben nem is ismertek. A tömítés-hibát jórészt csak a szabványos tömítésvizsgálatok [1, 2, 3] segítségével lehet felderíteni. Legelőször áttekintjük a tömítésvizsgálatnál használt, a cikkben is szereplő fogalmakat és mennyiségeket (pl. [2] szerint):

Szivárgási sebesség: annak a száraz gáznak a mennyisége, adott hőmérsékleten, amely egy nyíláson át folyik egységnyi idő alatt, a nyílás mentén fennálló ismert nyomáskülönbség hatására.

Szabványos szivárgási sebesség: a szivárgási sebesség szabványos hőmérséklet és nyomásviszonyok mellett. Szabványos feltételek a vizsgálatok számára: 25 °C hőmérséklet és 1 bar nyomáskülönbség.

R mért szivárgási sebesség: adott gyártmány szivárgási sebessége, amelyet előírt feltételek és előírt vizsgáló gázzal mértek meg. (Megjegyzés: R-et gyakran héliummal határozzák meg 25 °C hőmérsékleten, egy bar nyomáskülönbség mellett; a különböző módszerekkel meghatározott szivárgási sebességeket, az összehasonlíthatóság miatt át kell számítani az ún. ekvivalens szabványos szivárgási sebességre.)

Ekvivalens szabványos szivárgási sebesség (L): adott gyártmány szivárgási sebessége, ha a vizsgáló gáz levegő.

Szivárgási időállandó (Θ): az az idő, amely a nyíláson keresztül meglévő nyomáskülönbség kiegyenlítődéhez lenne szükséges akkor, ha a kezdeti szivárgási sebesség maradna fenn.

A szivárgás erőssége: „Erős szivárgás” az, amelynél $L > 10^{-5}$ bar·cm³/s; „Gyenge szivárgás” az, amelynél $L < 10^{-5}$ bar·cm³/s.

Virtuális szivárgás: Szivárgás látszatát kelti pl. szorbeálódott gáz lassú felszabadulása.

Egységek

A szivárgási sebesség egysége SI egységekben:

$$\text{Pa} \cdot \text{m}^3/\text{s}.$$

Az ipari gyakorlatban használt egységekkel inkább komform az előírásokban használt nagyságrend, a

$$\text{bar} \cdot \text{cm}^3/\text{s}.$$

Átszámítások

$$1 \text{ Pa} \cdot \text{m}^3/\text{s} = 10 \text{ bar} \cdot \text{cm}^3/\text{s},$$

$$1 \text{ bar} \cdot \text{cm}^3/\text{s} = 0,987 \text{ atmcm}^3/\text{s} = 0,750 \text{ torr} \cdot \text{l}/\text{s}.$$

A cikkben a bar·cm³/s egységet használjuk.

A tokozáson levő nyílást, tömítéshibát tehát a szivárgási sebességgel, a számítások szempontjából az L ekvivalens szabványos sebességgel jellemezzük. Adott tokozásra (térfogat, tömítés-hiba), adott transzportfolyamat esetében a Θ időállandó a jellemző. Ezeket közelebbről is megvizsgáljuk.

A környezet és a mikrotér között végbemenő jellemző transzportfolyamatok

A környezet és mikrotér közötti transzportfolyamat a nyíláson át lehet sűrűlódásos, diffúziós- és molekuláris áramlás. Az elsőhöz a környezet és a mikrotér között teljes (abszolút) nyomáskülönbség (ΔP), az utóbbi kettőhöz parciális nyomáskülönbség (Δp) szükséges.

Számításainkat az előzőekben ismertetett R mért, illetve az L ekvivalens szabványos szivárgási sebesség alapján végezzük majd el. A nyílások méreteinek becsléséhez, továbbá a domináns transzportfolyamatot meghatározó tényezők szerepének megismeréséhez a következőkben összefoglaljuk az R szivárgási sebességre vonatkozó összefüggéseket, különböző áramlásfajták esetére:

Sűrűlódásos áramlás csövön (kapillárison) át

A Poiseuille-től származó összefüggés szerint, ha a nyílás d átmérőjű és l hosszúságú cső (kapilláris), és teljesül a $d \gg \lambda$; $l \gg d$ feltétel (λ a molekulák szabad úthossza), az R_s szivárgási sebesség:

$$R_s = \frac{\pi \bar{P} d^4}{128 \cdot \eta} \frac{\Delta P}{l}, \quad (1)$$

$\bar{P}$ a környezet P_1 és a mikrotér nyomásának számtani közepe: $\bar{P} = (P_1 + P_2)/2$; η az áramló közeg viszkozitási tényezője; $\Delta P = P_1 - P_2$.

Az (1) összefüggésben R_s áram, ΔP feszültség jellegű mennyiség, ezért a

$$\frac{\pi \bar{P}}{128 \cdot \eta} \frac{d^4}{l} = S_s, \quad (2)$$

mennyiséget vezetőképességként foghatjuk fel.

A rendszer vezetőképessége tehát az egységnyi nyomáskülönbség hatására létrejövő áramlás (pl. cm^3/s -ban) $\bar{P}$ átlagnyomásnál.

Az áramlás viselkedése a csővégen más, mint a cső mentén. Ezt aényt, illetve ennek hatását [4] szerint az alábbi Y és Z paraméter segítségével kell figyelembe venni:

$$Y = 1 + \frac{4,4445}{d/\lambda + 1,1949} \quad Z = 1,6977 + \frac{4,6742}{d/\lambda + 2,0444}. \quad (3)$$

(Y -t és Z -t héliumra számították ki, de más gáz esetén is használható, az eltérés csak néhány %.)

Az Y és Z korrekcióval (1) így írható:

$$R_s = \frac{\pi \bar{P}}{128 \eta} \cdot \frac{Y \cdot d^4}{1 + (Y/Z)d} \cdot \Delta P. \quad (4)$$

A diffúziós áram csövön (kapillárison) át

Ha teljesül az $l \ll d$ és $d \gg \lambda$ feltétel, továbbá a környezet és a mikrotér között a kérdéses gázt illetően Δp parciális nyomáskülönbség van, diffúziós áramról van szó, s az R_d szivárgási sebesség az alábbi összefüggés szerinti lesz:

$$R_d = \frac{d^3 \pi}{4} D_{12} \frac{\Delta p}{l}. \quad (5)$$

D_{12} a diffundáló gáz–levegő rendszer diffúziós állandója. A rendszer vezetőképessége az előző eset analogiájára:

$$S_d = \frac{R_d}{\Delta p} = \frac{d^3 \pi}{4 \cdot l} D_{12} = \frac{d \cdot \pi}{4(i/d)} D_{12}. \quad (6)$$

Ha $d \ll \lambda$, a diffúziós áram ugyanaz, mint a molekuláris áram, amelynél a szivárgási sebesség:

$$R_m = \frac{\pi}{12} \frac{d^3}{l} \bar{v} \Delta p, \quad (7)$$

ahol v a molekulák átlagsebessége.

Az S_m vezetőképesség:

$$S_m = \frac{\pi}{12} \frac{d^3}{l} \bar{v}. \quad (8)$$

A molekuláris fizikából ismert, $\bar{v}$ -re vonatkozó összefüggést helyettesítve (8)-ba

$$S_m = 3800 \left(\frac{T}{M} \right)^{1/2} \frac{d^3}{l} [\text{cm}^3/\text{s}]. \quad (9)$$

(M a molekulatömeg; T a hőmérséklet; d és l [cm]-ben.) Térjünk vissza a $d \gg \lambda$ esetre, a diffúzió esetére. A (6) összefüggésben egyrészt D_{12} számítása, másrészt az ún. csővégkorrekció jelent problémát. Ez utóbbit [4] szerint úgy vesszük figyelembe, hogy (6)-ban l helyére az $l' = l + (4/3)d$ korrigált nyíláshosszát helyettesítik.

A D_{12} diffúziós állandó számítása [4] szerint a következő kifejezés alapján történhet:

$$D_{12} = (2/3) \bar{v}_e \bar{\lambda}, \quad (10)$$

$$\bar{v}_e = \left(\frac{\bar{v}_1^2 + \bar{v}_2^2}{2} \right)^{1/2}, \quad \bar{\lambda} = \frac{1}{\sqrt{2\pi} \cdot n \cdot \delta_{12}^2}$$

$\bar{v}_1$ a diffundáló gáz, $\bar{v}_2$ esetünkben a levegő molekuláinak átlagsebessége; $\bar{\lambda}$ a molekulák szabad úthossza P nyomáson és T hőmérsékleten, n pedig ugyanezen a nyomáson és hőmérsékleten a molekulák száma az egységnyi térfogatban; $\delta_{12} = (\delta_1 + \delta_2)/2$, ahol δ_1 a szóban forgó gáz, δ_2 a levegő molekuláinak átmérője.

D_{12} fenti kifejezése pontosan ugyanaz, mint az [5]-ben levezetett alábbi kifejezés:

$$D_{12} = \frac{(\bar{v}_1^2 + \bar{v}_2^2)^{1/2}}{3\pi \cdot n \cdot \delta_{12}^2}. \quad (11)$$

[D_{12} -t a példákban (11)-ből számítjuk majd ki.]

A rendszer diffúziós vezetőképessége a csővégkorrekciót is figyelembe véve:

$$S_d = \frac{d^3 \pi}{4} \frac{1}{l + (4/3)d} \cdot D_{12}. \quad (12)$$

MEGJEGYZÉS

[4] szerint a (12) kifejezés ($l = 0$) esetben is érvényes, érvényes továbbá repedésszerű nyílások vezetőképességének számítására. Véleményünk szerint (12) alkalmazásával óvatosan kell bánni, az (5) kifejezés ugyanis, amelyből (12) származik, azt fejezi ki, hogy a környezet és a mikrotér közötti Δp nyomáskülön-

ség az l nyíláshosszra esik, s a nyomásgradiens $\partial p/\partial x = \Delta p/l$, azaz lineáris. Ez azonban csak $t \gg d$ esetben áll fenn, azaz nagy l/d viszonynál.

A nyílás diffúziós vezetőképességének számítása az R mért, illetve az L ekvivalens szabványos szivárgási sebesség alapján

A légszennyezők esetében általában és konkrétan a vízgőz (a légnedvesség) esetén a környezet és a mikrotér között parciális nyomáskülönbséggel kell számolni. A diffúziós áramlás ($d \ll \lambda$ esetben a molekuláris áramlás) esetével van tehát dolgunk.

Ahhoz, hogy a mikrotérben a vízgőz parciális nyomásának $p(t)$ időfüggvényét meghatározhassuk először meg kell határozni a nyílás diffúziós vezetőképességét.

Ha ismerjük a nyílás méreteit, S számítása az előzőekben bemutatott összefüggések segítségével történik.

Az esetek döntő részében azonban a nyílásnak sem a geometriáját, sem a méreteit nem ismerjük. Az S vezetőképességét tehát a tömítésvizsgálatnál nyert mennyiségek segítségével határozhatjuk csak meg. Az L ekvivalens szabványos szivárgási sebesség — mint láttuk — az a szivárgási sebesség, amelynél a vizsgáló gáz levegő, s a vizsgálati feltételek: 25 °C hőmérséklet, 1 bar nyomáskülönbség. L bar·cm³/s-ban megadott értéke, minthogy $\Delta p = 1$ bar [gondoljunk csak (5)-re], éppen S_d számértékével azonos cm³/s-ban.

Diffúziós áram esetében ($d \gg \lambda$) a levegőre vonatkozó L , s így S sem különbözik a vízgőzre vonatkozó diffúziós vezetőképességtől: $S_d(\text{levegő}) = S_d(\text{vígőz})$. Molekuláris áram esetén már nem ez a helyzet: $L_{\text{vígőz}} = L(M/M_p)^{1/2}$ (M a levegő, M_p a vízgőz molekulásúlya).

A továbbiakban a nyílás vezetőképességét jelöljük index nélküli S -sel. Számításainknál a mikrotér és a környezet hőmérsékletét azonosnak tekintjük.

A p parciális nyomás mikrotérre vonatkozó $p(t)$ időfüggvénye, ha a környezetben a p_k parciális nyomás állandó

Már az S vezetőképesség bevezetésével is jeleztük, hogy a szóban forgó transzportfolyamatokat célszerű elektromos analógia segítségével számolni.

A mikrotérben a légszennyező (a vízgőz) parciális nyomásának $p(t)$ időfüggvénye megfelel egy kondenzátor feszültsége $u_C(t)$ időfüggvényének egy olyan áramkörben, amelyben a C kapacitású kondenzátort és az R ohmikus ellenállást tartalmazó áramkörre U egyenfeszültséget kapcsolunk.

Az U egyenfeszültségnek megfelel a p_k parciális gőznyomás, a kondenzátor C kapacitásának a mikrotér V térfogata és az R ohmikus ellenállásnak az $1/S$ diffúziós ellenállás. Az elektromos rendszerben az időállandó: $\tau = RC$; a gázrendszerben: $\Theta = V/S$.

A mikrotérre vonatkozó $p(t)$ függvény, ha $p(0) = p_1$ és $p_k = \text{állandó}$:

$$p(t) = p_1 + (p_k - p_1)[1 - \exp(-tS/V)], \quad (13)$$

illetve másképpen írva:

$$p(t) = p_k - (p_k - p_1) \cdot \exp(-tS/V). \quad (14)$$

Példák az összefüggések alkalmazására

A (14) összefüggés alapján sokféleképpen feltett kérdésre választ lehet adni. A következő példákban ezt szeretnénk illusztrálni, anélkül, hogy kimerítettnek gondolnánk a kérdésfeltevés lehetőségét. A példákban adott kezdeti és peremfeltételek mellett különböző kritériumok hatását vizsgáljuk.

Kezdeti és peremfeltételek

A hőmérséklet a környezetben és a mikrotérben azonos: 298 K.

A környezetben a vízgőz p_k parciális nyomása, illetve a φ_k relatív légnedvesség állandó: $\varphi_1 = 0,9$.

A mikrotérben a $t=0$ időpontban a relatív légnedvesség $\varphi_0 = 0,4$ (azt tételezzük fel, hogy a lezárás kimondottan száraz légtérben történt).

(A relatív légnedvesség kritikus értéke: $\varphi_1 = 0,7$; a mikrotérben $\varphi < \varphi_1$ relatív légnedvességet érünk meg.)

Kritériumok

A tömítésvizsgálatnál az L ekvivalens szabványos szivárgási sebesség nagysága alapján

„gyenge” szivárgásról van szó, ha $L < 10^{-5}$ bar·cm³/s,

„erős” a szivárgás, ha $L > 10^{-5}$ bar·cm³/s.

a) A [2] előírás, a gyenge szivárgást illetően, a mikrotér V térfogata, az R és az L szivárgási sebességek alapján különböző szigorúsági fokokat jelöl meg. [2]-ből, a kapcsolatos táblázatból számításainkhoz $L = 5 \cdot 10^{-6}$ bar·cm³/s kritériumértéket választottuk ki, illetve az ennek megfelelő $S_a = 5 \cdot 10^{-6}$ cm³/s = 0,018 cm³/h vezetőképességgel számolunk majd az a) esetben.

b) Az „erős” szivárgás bemutatásához példaként az $S_b = 10^{-4}$ cm³/s = 0,36 cm³/h értéket választottuk.

c) Harmadik kritérium a példákhoz az a t_1 idő, amely alatt a megadott kezdeti feltételeknél a mikrotérben a relatív légnedvesség éppen eléri a $\varphi_1 = 0,7$ kritikus értéket.

1. példa

Milyen relatív légnedvesség alakul ki a mikrotérben $t = 21$ nap = 504 h alatt az S_a és S_b diffúziós vezetőképességű tokozásnál, a mikrotér V térfogata függvényében? $\varphi = \varphi(V, S, t = 21 \text{ nap}) = ?$

A levegő relatív légnedvességét a $\varphi = p/p_i$ viszony szám fejezi ki: p a vízgőz parciális nyomása adott hőmérsékleten, p_i a vízgőz parciális nyomásának teletett értéke ugyanazon a hőmérsékleten. Ha tehát a hőmérséklet a környezetben és a mikrotérben azonos, a $p = \varphi \cdot p_i$ alapján a (14) összefüggés átírható a relatív légnedvességre vonatkozó $\varphi(t)$ függvényre:

$$\varphi(t) = \varphi_k - (\varphi_k - \varphi_0) \exp(-tS/V). \quad (15)$$

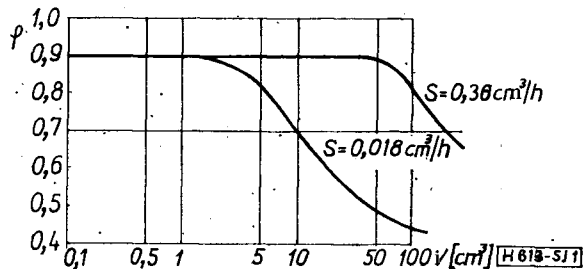
A (15) egyenlet szerint, a kezdeti feltételt figyelembe véve

$$\varphi = 0,9 - (0,9 - 0,4) \exp(-504 \cdot S/V).$$

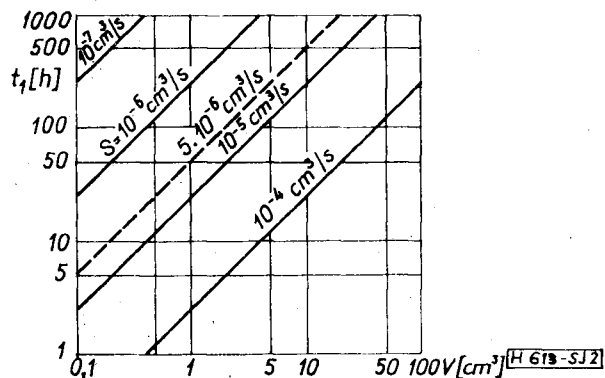
A számítás eredményét, a $\varphi(V, S)$ görbéket az 1. ábrán mutatjuk be. Az ábrából kiolvasható, hogy a relatív légnedvesség csak akkor nem éri el 21 nap alatt a $\varphi_1=0,7$ kritikus értéket, ha a) esetben $V > 10 \text{ cm}^3$ és b) esetben $V > 200 \text{ cm}^3$.

2. példa

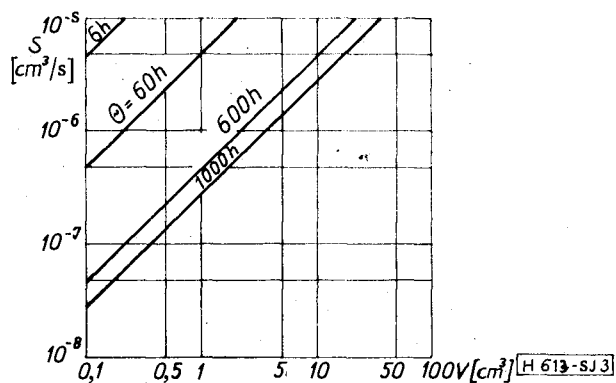
Hogyan függ a $\varphi_1=0,7$ kritikus relatív légnedvességhez tartozó t_1 igénybevételi idő a mikrotér V térfogatától, különböző S vezetőképesség esetén, az adott kezdeti és peremfeltételek mellett?

1. ábra. A φ relatív légnedvesség a V mikrotérfogat függvényében S diffúziós vezetőképességű tokozásnál, adott kezdeti és peremfeltételek esetén

2. ábra. A $\varphi_1 = 0,7$ kritikus relatív légnedvesség kialakulásának ideje az S diffúziós vezetőképességű V térfogatú tokozás mikrotérében, adott kezdeti és peremfeltételek esetén

3. ábra. A különböző θ időállandó eléréséhez szükséges S diffúziós vezetőképesség mint a V mikrotérfogat függvénye

A (15) egyenletből kifejezve $t-t$:

$$t_1 = (V/S) \left[-\ln \frac{\varphi_k - \varphi_1}{\varphi_k - \varphi_0} \right] = -\ln \frac{0,9 - 0,7}{0,9 - 0,4} (V/S) = 0,9163(V/S)[h].$$

A $t_1=t_1(V, S)$ függvény a 2. ábrán látható.

3. példa

Számítsuk ki, hogy a „gyenge” szivárgású tokozás $S=5 \cdot 10^{-6} \text{ cm}^2/\text{s}$ diffúziós vezetőképessége milyen koncentrált kapillárist (d átmérővel és l hosszal) reprezentál.

A (12) és (6) összefüggés — mint mondtunk — nagy l/d viszony esetén érvényes.

A (6) összefüggés szerint

$$S = \frac{d\pi D}{4(l/d)}.$$

Legyen $(l/d)=80$; D értéke pedig a (11) összefüggés alapján számolva, $25 \text{ }^\circ\text{C}$ -on $0,271 \text{ cm}^2/\text{s}$.

Ezekkel az értékekkel

$$d = \frac{S \cdot 4(l/d)}{\pi \cdot D} = \frac{5 \cdot 10^{-6} \cdot 4 \cdot 80}{\pi \cdot 0,271} = 0,0019 \text{ cm} = 0,019 \text{ mm};$$

$$l = 0,15 \text{ cm} = 1,5 \text{ mm}.$$

Láthatjuk, hogy az $S=5 \cdot 10^{-6} \text{ cm}^2/\text{s}$ diffúziós vezetőképességet igen kis nyílás eredményezi.

4. példa

Adott tokozásnál a „kívánatos” S vezetőképesség, illetve a $\Theta = V/S$ időállandó sok mindentől függhet; így a környezet milyensége mellett a gyártmány funkciójától, érzékenységtől, a technikai lehetőségek-től stb. A [2] előírásban a vizsgálat szigorúsági fokát a rendszer Θ időállandójával adják meg. Az előírásban szereplő időállandó értékkel (paraméterrel) a 3. ábrán az $S=S(V, \Theta)$ görbéket rajzoltuk fel. Az előző példákból láthattuk, hogy különösen kis mikroterek esetében törekedni kell a lehető legkisebb S érték, s a legnagyobb Θ időállandó elérésére. A $\Theta = 600 \text{ h}$ időállandó érték, bár [2] szerint nem a legnagyobb szigorúsági fokot jelenti, a légnedvesség hatását figyelembe véve irányadó érték lehet. Az ábrából kiolvashatjuk, hogy $\Theta = 600 \text{ h}$ időállandó biztosításához, ha $V < 10,8 \text{ cm}^3$, $S < 5 \cdot 10^{-6} \text{ cm}^2/\text{s}$ diffúziós vezetőképességre van szükség.

Összefoglalás

A cikkben a környezet gáznemű légszennyezőinek azokkal a transzportfolyamataival foglalkoztunk, amelyek a környezet és a gyártmány mikrotérek között, a tokozás tömítéshibáin át mehetnek végbe.

Levezetésre került a gáznemű légszennyező parciális nyomásának mikrotérre vonatkozó időfüggvénye. A függvényben szereplő rendszerjellemzőket — vezetőképesség, időálló — a tömítésvizsgálatnál nyert mennyiségekből határoztuk meg.

A nyert összefüggések sokcélú alkalmazhatóságát számpéldákkal illusztráltuk. A példák segítségével egyúttal bemutattuk a különböző tényezők és kritériumok megválasztásának lehetőségeit is.

A számításokat légnedvesség esetére végeztük el. A számítások azonban bármely gáznemű légszennyező esetében alkalmazhatók. A [6]-ban bemutatott módszerek segítségével a számítások kiterjeszthetők arra az esetre is, amikor a környezetben a parciális nyomás nem állandó, hanem valamilyen időfüggvény szerint

változik. A következő cikkben, mint speciális esettel, a műanyagtokozások vízgőz-áteresztésének problémáival foglalkozunk.

IRODALOM

- [1] MSZ 8888/15 és 16.
- [2] IEC 68—2—17.
- [3] KGST 9010-es vizsgálati módszer.
- [4] Davy, J. G.: Leak Rates of Hermetic Packages. IEEE TRANSACTION ON PARTS, HYBRIDS, AND PACKAGING, September 1975.
- [5] Dushman, S.: A vákuumtechnika tudományos alapjai.
- [6] Sulyok J.: Diffúziós folyamatok tanulmányozása villamos analógiák segítségével I. és II. rész. FINOMMECHANIKA—MIKROTECHNIKA 16/199/12. és 17/1978/5. sz.